

Alternativ enerjiyə alternativ yoxdur

Azərbaycan bu sahədə də zamanla ayaqlaşmağı bacarır

Alternativ enerji mənbələrindən geniş istifadə olunması bu gün dünyanı düşündürən vacib məsələlərdəndir. Artıq hamı yaxşı dərk edir ki, bəşəriyyətin gələcəyinin aqibəti təbii resurslardan səmərəli istifadə etməkdən və mövcud olan sərvətlərin qorunmasından asılıdır. Bu baxımdan müasir dünyada alternativ enerjiyə alternativ yoxdur.

Hazırda "yaşıl" və alternativ enerji mənbələrindən istifadədə dünyanın 5 ölkəsi irəlidedir. Maraqlısı odur ki, bu 5 ölkədən yalnız biri Avropadadır. Qoca qitə alternativ enerji resurslarından istifadədə fəal mövqə tutsa da, təəccüb doğuran odur ki, bərpaolunan və ya alternativ enerji mənbələrindən Asiyada daha çox yararlanırlar. Başqa sözlə desək, beşliyə düşən ölkədən üçü Asiyadadır. Bu siyahıda Avropa lideri olan Almaniya hamıdan axırda - beşinci yerdədir, baxmayaraq ki, hər il alternativ enerji mənbələrinin inşasına 9 milyard avroya yaxın xərcləyir. Çətin kiminsə ağına gəlsin ki, 4-cü yer Hindistana məxsusdur. 2010-cu ildən üzübəri bu ölkədə alternativ enerji mənbələrinə ayrılan investisiyaların məbləği 12 milyard avroya yaxınlaşır. 3-cü yerə Yaponiya sahib çıxır. Bu ölkə də alternativ enerji mənbələrinin inkişafına hər il 12 milyard avro ətrafında pul sərf edir. Onu da qeyd edək ki, Yaponiya hökuməti 2011-ci ildə "Fukisimo" AES-dəki qəzadan sonra alternativ enerji variantlarının həllinə start vermişdir. Birinci beşlikdə ABŞ eyniadlı qitədən ikinci yerə yüksələn yeganə ölkədir. Ekspertlər hesablayıblar ki, ABŞ alternativ enerji mənbələrinə ildə 35 milyard

avro sərf etmişdir. Bu siyahıda birinci yer hansı ölkənin tutduğunu ağılınıza belə gətirə bilməyəcəksiniz. Çünki dünyada "yaşıl" energetikanın inkişafında liderlik Çinə məxsusdur. Bu ölkə yalnız 2016-2021-ci illərdə alternativ enerji mənbələrinin bərpa edilməsinə 343 milyard avro xərcləmişdir.

Mütəxəssislərin rəyinə görə, Azərbaycan zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malik olsa da, alternativ enerji mənbələrinin inkişafı onun üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Yaxşı dərk edirik ki, nə bizim, nə də dünyanın karbohidrogen ehtiyatları sonsuzdur və bu sərvətlərin getdikcə tükənməsi göz qarşı-sındadır. Ekoloji fəlakətlərin və təbii fəlakətlərin artması bizi alternativ enerji mənbələrini inkişaf etdirməyə sövq edir. Alimlərin bir qismi və bəzi ekspertlər belə qənaətə gəlirlər ki, alternativ enerji ənənəvi enerji mənbələrini tam əvəz edə bilməyəcək. Amma alternativ enerji mənbələrinin yaradılması və saylarının artırılması zəruridir. Yaxşı haldır ki, Azərbaycanda bu istiqamətdə geniş imkanlar və ciddi perspektivlər mövcuddur. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, ölkəmizin iqtisadi cəhətdən əlverişli və texniki cəhətdən istifadəsi mümkün sayılan bərpaolunan enerji mənbələrinin potensialı 26940, o

cümlədən külək enerjisi üzrə 3000, günəş enerjisi üzrə 23040, bioenerji potensialı 380, dağ çaylarının potensialı 520 MVt həcmindədir.

AMEA Fizika İnstitutunun mütəxəssisləri belə hesab edirlər ki, Azərbaycanın bir sıra bölgələrində həm günəşli, həm də küləkli günlərin sayının çox olması alternativ və bərpaolunan enerji mənbələrinin inkişafını stimullaşdıran amillərdir. Artıq Azərbaycanın Energetika Nazirliyi ilə "ACWA Power" və "Masdar" şirkətləri arasında bərpaolunan enerji üzrə ilkin pilot layihələrin reallaşdırılmasına dair icra müqavilələri imzalanmışdır. Həmin sənədlərə əsasən, ilkin layihələrə iki il müddətində 400 milyon dollar civarında sərmayə yatırılacaq.

"Total Energies" şirkətinin Azərbaycan üzrə icraçı direktoru Regis Agut "Bakı Enerji Həftəsi" çərçivəsində Şuşada

keçirilən "Xalis sifra aparan yol: Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında yaşıl enerji potensialının inkişafı" adlı xüsusi sessiyada bildirmişdir ki, Azərbaycanın alternativ enerji sahəsində böyük potensialı mövcuddur. Məlumat üçün bildirik ki, bu şirkət 26 ildən çoxdur enerji layihələrinin həyata keçirilməsində Azərbaycanla birgə çalışır.

Yerli mütəxəssislərimiz deyirlər ki, biz alternativ enerji mənbələrindən istifadə etməklə bir tərəfdən gücümüzü artır, digər tərəfdən mövcud enerji ehtiyatlarına söykənərək Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verə bilirik. Bu baxımdan Bakı Enerji Forumu çərçivəsində Şuşa şəhərində 100-dən çox yerli və xarici nümayəndənin iştirakı ilə keçirilən sessiya və bir sıra sənədlərin imzalanması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Adıçəkilən xüsusi sessiyada Azərbaycan və Tür-

kiyənin enerji sahəsində də mükəmməl əməkdaşlığı gündəmə gəlmiş, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun "yaşıl enerji" zonasına çevrilməsi istiqamətində Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətdən danışılmışdır. bp-nin regional prezidenti Qəri Counz çıxışında şirkətin təxminən 30 il ərzində Azərbaycanda neft-qaz sektorunda uğurla fəaliyyət göstərdiyini, Şuşada imzalanacaq sənədlərin "enerji keçidi" dövründə Azərbaycanın bərpaolunan enerji potensialının inkişafına töhfə verəcəyini bildirmişdir.

Maraqlı faktlardan biri də Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi və bp arasında Cəbrayılada 240 MVt gücündə günəş elektrik stansiyası layihəsinin birgə həyata keçirilməsi ilə bağlı növbəti addımların atılması üçün 2021-ci ilin iyun ayında bağlanmış İcra Müqaviləsinə Əlavənin imzalanmasıdır. Bu sənəd "Şəfəq" adlı

günəş-elektrik stansiyası layihəsinin reallaşdırılması istiqamətində birgə fəaliyyəti yekunlaşdırmaq üçün görülməli tədbirləri əks etdirir. Əlavədə layihənin icrasında effektiv texniki və kommersiya həllinə nail olmaq üçün "Virtual enerji ötürülməsi mexanizmi" adlı biznes modelinin tətbiqi planlaşdırılmışdır.

Bundan əlavə, Energetika Nazirliyi və BƏƏ-nin "Masdar" şirkəti arasında "Azərbaycan Respublikasında quruda sənaye miqyaslı 1 QVt gücündə günəş və 1 QVt gücündə külək enerjisi layihələrinin qiymətləndirilməsi, inkişafı və həyata keçirilməsi ilə bağlı icra müqaviləsi" və "Dənizdə 2 QVt gücündə inteqrasiya edilmiş külək və yaşıl hidrogen layihələrinin qiymətləndirilməsi, inkişafı və həyata keçirilməsi ilə bağlı icra müqaviləsi" imzalanmışdır. Növbəti müqavilə SOCAR ilə bp arasında bağlanmışdır. SOCAR-ın birinci vitse-prezidenti Rövşən Nəcəf və bp-nin regional prezidenti Qəri Counzun imzalandıqları sənəd Azərbaycanda bərpaolunan enerji potensialının öyrənilməsinə, bu sahədə əməkdaşlıq məsələlərini və birgə layihələrin həyata keçirilməsinə nəzərdə tutur.

Göründüyü kimi, Azərbaycan sürətlə zamanın nəbzini tutaraq alternativ enerji növlərindən istifadəyə çox ciddi fikir verən, bu sahədə köklü islahatların aparılmasına vacib diqqət ayıran dövlətə çevrilir.

Bahadır İMANQULİYEV,
"Azərbaycan"